

מסורת הש"ס

^(א) ב"צ קטט: ע"ש, ^(ב) [ע"פ: א] "ב"צ קטט:], ^(ד) [ועיין תוספות ב"ק עג: ד"ה י' ותוספות ב"צ קטט:].

תורה אור השלם

- וְיִסְפְּרוּ וַיְבָרוּ וַיִּצְמְדוּ עַד הָעָרֶב עַל שְׂאוֹל וְעַל הַדּוֹחָן בְּגוֹ יוֹעַל עִם יוֹ יוֹעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּי נִפְלֹא בְּחָרָב: שמואל ב א יב
- בַּל גִּדַּר וְכָל שְׁבַעַת אֶסֶר לַעֲבֹת נֶפֶשׁ אִישׁוּהָ יִקְיָמוּ וְאִישׁוּהָ יִפְרֹה: במדבר ל יד

הגהות הב"ח

^(א) גמ' לא ילא ידי קריעה (אמרו לו מת לו וכו') ילא ידי קריעה) תה"ט. וי"צ מלשון הפירוש שאמר והתנא לא ילא ידי קריעה וקשין ברייתא להדיג נראה דלא היה גורם לא סיפא כלל ויכ"ה הלא"ש בפירושו דיש ספרים דלא גרסי הן סיפא אלא גרסי בסיפא לא ילא ידי קריעה וכן גורס האלפסי כמו בספרים שד"ט סוף פ' אלו מגלתי וכן גראה מדברי הרמב"ם פ"ח דהל' אכל דנא"ל מת לו מת סתם לא ילא ידי קריעה וכן פסק הטור ב"יד בתי' ש"מ גבי דין קריעה אכל גבי ספיה לא פסק בן בתי' רל"ז וי"ע ליישב דבריו וכבר בארתי בסד"ד: (ב) שם אכל בתוך כדי דיבור א"צ לקרוע והלכתא תוך:

פירוש הרא"ש

והא גבי קריעים דבתיב על על. דשמשנין מינה דעל על מה נריך לקרוע מדכתיב על שאל ועל יהונתן ואפי"ה [אם] בשעת קריעה טוון לאציו ונמצא בנו ילא ידי קריעה אלאמה אפי"ה דכתיבי על לא בעינן שיהא [וירע] בשעת קריעה על אחת מת קריעה"א נמי אותה לאו דוקא: באן בבתם באן במפרש. הא דקאמר ילא ידי קריעה בסתם אריי שלא פירש על אציו והא דקתני אמרו לו

והא גבי קריעים דכתיב על על. דמשמע שאם מתו לו שנים קרוצים או שלשה שחייב לקרוע על כל אחד בפני עצמו: **על שאל ועל יהונתן בנו ועל עם ה'.** דהיינו פרטא: **ותניא מה אציו וקרע ואח"כ נמצא שהוא בנו**. שמת ולא אציו ילא ידי קריעה דעל על לאו דוקא. הכא נמי אותה לאו דוקא: **כאן בסתם**

כאן במפרש. גבי קריעה שקרע סתם שלא על אציו ולא על בנו אכל צמתניתין כגון שהפר בפירוש לשם צמו והלכך כיוון דנמצא שאינו כן נריך להפר לשם אשמו שנדרה: **והסניא לא ילא ידי קריעה**. וקשין ברייתא אהדדי: **והסניא**. דמסייע לרב אשי: **והלכתא תוך כדי דיבור**.

דהחור תוך כדי דיבור כדבור דמי לכולהו מילי: **תוך ממגדף**. מצדך את השם: **ועוצד עוצודס כוכבים**. האומר לעצודת כוכבים אלי אתה דלדבור לחודיה חייב: **והמקדש**. אשה והמגדשה אע"פ שחור בתוך כדי דיבור אינה חורה: **במתנ' אמרה קונס תאניס וענבים שאיני טועמם קיים לתאניס נדר** שהוקס מקצתו הוקס כולו ובגמרא'ס מפרש יקימנו קיים ממנו: הפך

דבור כדבור דמי תוין "ממגדף "ועובד עבודת כוכבים" ו"מקדש "ומגדש: **מתנ' אמרה קונס תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים קונס תאנה שאני טועמת וענבה** שאני טועמת הרי אלו שני נדרים: **גב' מני מתניתין רבי ישמעאל דתניא "אישה יקימנו ואישה יפרנו אמרה קונס תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים**

הויא קריעה כלל כיוון שמת תוך כדי דיבור כמאן דקרע השתא דמי כי קרע נמי בטעות שהיה סבור שמת לו מת אחר א"י הקיס או הפר בטעות כיוון שידע תוך כדי דיבור מהני: **והלכתא סד"ד כדבור דמי צר ממגדף ועוצד עוצודס כוכבים ומקדש ומגדש**. ובפרק ים נוחליקא) לא חשיב אלא תרי צר מעצודת כוכבים וקדושין ולא פליגי דמגדף ככלל עוצד עבודת כוכבים ומגדש ככלל מקדש דליתקש ליתאה להויה. מגדף היינו שאם גדף וחור צו תכ"ד לא הויא חורה ועובד עבודת כוכבים אלי אתה וחור צו לא הויא חורה ומקדש ומגדש שאם קדש או גירש וחור צו תוך כדי דיבור לא מצי דדר ציה. ולא ידענא מ"ש הני ומנא לכו לרצנן הכי. ונראה צעיני דבשאר מילי דלא חמירי כולי האי כשאלדס עושה אותם לא צגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיכול לחזור צו תוך כדי דיבור אכל הני כיוון דחמירי כולי האי אין אלדס עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומשום הכי חורה אפי' תוך כדי דיבור לא מהני. ורואמי לרבינו משא צר נחמן ז"ל בצרק ים נוחלין כסתב בשם ר"ת ז"ל ^(ד) תוך כדי דיבור כדבור דמי תקנתא הוא דמתקן רצנן משום תלמיד הלוקח מקח ופגע צו רצו שיוכל ליתן לו שלום והשוו מדומיהן ככל מילי צר מהני. ולא ניחא לי וכי צ"ד מתנין לעקור דצר מן התורה לעולם צקוס עשה צנדרים אלא ודאי כדאמרן: **במתנ' אמרה קונס תאניס וענבים אלו שאני טועמם קיים לתאניס כולו קיים**. אפי' לענבים ואינו יכול לחזור ולהפר: **אינו מופר עד שיפר אף לענבים**. אינו מופר לענבים עד שיפר להם בפירוש אכל לתאניס שהפר מופר. לשון אחר אינו מופר כלל אפילו לתאניס שלא כל הימנו להפר מקצתו: **אמרה קונס תאנה שאני טועמת וענבה שאני טועמת הרי אלו שני נדרים**. לאו למימרא שיהא נריך הפרה לכל אחד ואחד בפני עצמו דהא שני נדרים הפרה אחת להן וכדתינא בתוספתא (פ"ה ה"א) היו עליה חמשה נדרים הפרה אחת לכולן אלא לומר שאם הפר או קיים אחד מהם יכול לקיים או להפר את השני:

מת אציו וקרע לאו דוקא אלא אמרו לו מת לו מת וכסבור שהוא אציו כי הן ברייתא דמיימי צגמון ומתניתין צמפרש צמפר לאשמו ונמצאת צמו: והתניא. צניחותא: אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך צמצא בנו לא ילא ידי קריעה אמרו לו מת לו מת סתם וכסבור שהוא אביו וקרע ואחר כך צמצא שהוא בנו ילא ידי קריעה. וצכה"ג איירי צברייתא קמייתא: רב אשי אמר באן בתוך כדי דיבור באן לאחר כדי דיבור. הא דלמרת ילא ידי קריעה שנמצא בנו בתוך כדי דיבור והא דלמרת לא ילא ידי קריעה שנמצא לאחר כדי דיבור. כך נמצאת הנירסא צבפרים ולפי הנירסא שפירשתי והא מנא צניחותא נראה לי דלא גרסי הא דלמרת ילא ידי קריעה כי' דלא קשיא מדי מתיא קריעה אלא ה"ג רב אשי אמר כאן בתוך כדי דיבור כאן לאחר כדי דיבור ותו לא מדי ואמתני' קאי לשטיי מתניתין שודע לו לאחר כדי דיבור וגבי קריעה שודע לו תוך כדי דיבור ויש ספרים גורסים אמרו לו מת אציו וקרע ואח"כ נמצא בנו לא ילא ידי קריעה ולא גרסי הן סיפא אמרו לו מת לו מת וכסבור שהוא אציו כי' ויפרין מהן ברייתא אצרייתא קמייתא ומשני אמר רב אשי כאן תוך כדי דיבור כי' וכן מקדש אם חור צו ובטל הקדושין תוך כדי דיבור וכן מגדש הגט לא משמעין ציה: **מתנ' קיים לתאנים כולו קיים**. דהקמה צמקלת והיו הקמה אכל הפרה צמקלת) לא היו הפרה ובגמרא מפרש טעמא ולא דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: אמרה קונס תאנים שאני טועמת וקונס ענבים שאני טועמת בו'. כיוון שאמרה פעמיים קונס היו כל אחד נדר לבדו ובגמרא מוקי לה כר"ש דלמר גבי שבעת הפקדון דלא היו פרטא למייב קרבן על כל אחת ואחת עד שיאמר שבעה לכל אחד ואחד: **גב' דתניא אישה יקימנו**. ודרש ר' ישמעאל כהלו כתיב יקיס ממנו משמע אם הקיס מקצתו קיים כולו אכל יפרנו ליכא למרשם הכי הלכך הפרה צמקלת לא הויא הפרה:

מוסף רש"י

והא גבי קריעים דכתיב על שאל וגו'. והוה לן למימר דעל דוקא שקרע לשם המת ולא שיטעה בלאחר ואפי' הכי תנא אמרו לו מת אציו וקרע ואחר כך נמצא בנו ילא ידי קריעה אלאמה על לאו דווקא ה"י לימא אותה לאו דוקא: **לא קשיא הא צסתם הא צמפרש**. הא דתניא אמרו לו מת אציו וקרע ילא לאו דוקא צבאמרו לו צפירוש מת אציו אלא צבאמרו לו (צפי') מת וסבור אציו ונמצא בנו וצבה ילא ידי קריעה אכל צמפרש צאמרו לו מת אציו וקרע על דעת כן לא ילא דעל דוקא וכי קתני אמרו לו מת אציו לאו דוקא: **והסניא**. צניחותא דדוקא צסתם ילא אכל צמפרש לא ילא ומתני' דקתני ה"ו יחזור ויפר צמפרש שאמרו לו בפירוש נדרה אשמו ונמצאת שהיא צמו דצכי ילא ודאי לא מהניא הפרה: **רב אשי אמר כאן בתוך כדי דיבור כאן לאחר כדי דיבור**. רב אשי לא אמא לאפלוגי אהאי דינא דצסתם דודאי מודה ציה דיא ידי קריעה דהא ברייתא מוכחא הכי צהדיא צצסתם ילא וצכה"ג נמי צנדרים מהניא הפרה והקמה אלא דכי היכי דלא נדחוק נפשין צברייתא דקתני אמרו לו מת אציו לאו דוקא פריק שניוא אחרינא צצמפרש נמי משכחת לה דיא כל שהודיעוהו שהוא צנו תוך כדי דיבור לקריעתו וצכה"ג נמי צבהפרה והקמה דמתניתין דקתני יחזור ויפר צבאמרו לו אחר כדי דיבור דהפרה ראשונה שהיתה צמו: **והסניא**. צניחותא: **אכל צקוס** **כדי דיבור אין חורר וקורע**. שאע"פ שצטעה שקרע עדיין לא מת ולא

והא גבי קריעים דכתיב על על דכתיב יעל שאול ועל יהונתן בנו ותניא אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך צמצא בנו ילא ידי קריעה אמרי לא קשיא הא בסתם והא במפרש והתניא "אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך צמצא בנו לא ילא ידי קריעה ^(א) אמרו לו מת לו מת וכסבור אביו הוא וקרע ואחר כך צמצא בנו ילא ידי קריעה רב אשי אמר באן בתוך כדי דיבור כאן לאחר כדי דיבור י הא דקאמרת ילא ידי קריעה שנמצא בנו בתוך כדי דיבור י הא דתניא לא ילא ידי קריעה לאחר כדי דיבור ויחזיר רבי ישש לו חולה בתוך ביתו ונתעלף וכמדומה שמת וקרע ואחר כך מת לא ילא ידי קריעה אמר ר' שמעון בן פוי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא ילא שנו אלא שמת לאחר כדי דיבור אבל בתוך כדי דיבור ^(ב) כדבור דמי ^(א) ויהילכתא תוך כדי דיבור דמי חוין "ממגדף "ועובד עבודת כוכבים" ו"מקדש "ומגדש: **מתנ' אמרה קונס תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים קונס תאנה שאני טועמת וענבה** שאני טועמת הרי אלו שני נדרים: **גב' מני מתניתין רבי ישמעאל דתניא "אישה יקימנו ואישה יפרנו אמרה קונס תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים**

והא גבי קריעה דכתיב על שאל ועל יהונתן דמיימי צגמון ומתניתין צמפרש צמפר לאשמו ונמצאת צמו מופר: והא בבתם. הן קריעה דקרע סתם למי שהוא ומתניתין צמפרש שאמר אזי מיפר לאשמי: **רב אשי אמר כאן שנמצא שהוא צנו תוך כדי דיבור של קריעה דהיו כאילו לא קרע אלא לאחר שמיעה והא דתניא לא ילא ידי קריעה שנמצא לאחר כדי דיבור: והתניא. צניחותא: אמר רבי שמעון בן פוי. מהא עיקר דליתוי וק"ק לישנא דוהא תניא דהא לא מיימי מדיי אלא ממילתא דרבי שמעון בן פוי: והלברא**

תוספות

והא גבי קריעה דכתיב על שאל ועל יהונתן דמיימי צגמון ומתניתין צמפרש צמפר לאשמו ונמצאת צמו מופר: והא בבתם. הן קריעה דקרע סתם למי שהוא ומתניתין צמפרש שאמר אזי מיפר לאשמי: **רב אשי אמר כאן שנמצא שהוא צנו תוך כדי דיבור של קריעה דהיו כאילו לא קרע אלא לאחר שמיעה והא דתניא לא ילא ידי קריעה שנמצא לאחר כדי דיבור: והתניא. צניחותא: אמר רבי שמעון בן פוי. מהא עיקר דליתוי וק"ק לישנא דוהא תניא דהא לא מיימי מדיי אלא ממילתא דרבי שמעון בן פוי: והלברא**

תוך כדי דיבור דברבור דמי. פירש ה"ר אליעזר לא ידענא מנין לו ופירש דמדרגתן הוא כדי ששייב אלד וישאל צבספק צמכרו ולא יספק וקשה דהא גבי דיני דאורייתא הוא כגון גבי מנחת חושין מן השעריון וגבי שבעת העדות אמרינן ליה זל"ל דהיו דאורייתא: בגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חור צו תוך כדי דיבור קטלינן ליה ומקדש אשה ואחר כך חור צו וכן מגדש ואחר כך מצטל הגט לאו כל כמנייה: קיים להצאין קיים. דדרשין צגמרא יקימנו יקיס ממנו (הפר ממנו) הפר לתאין אינו מופר כלל דהפרה צמקלת לא היו הפרה ואע"ג דלמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו שאני צין הפרה להפרת סתם: הרי אלו שני נדרים. אם קיים לענבים לא קיים לתאניס: בני צמתיתין רבי ישמעאל הוא דתניא וכו' קיים [לתאנים] כולו קיים. דהכי משמע יקימנו יקיס ממנו מדלא כתיב יקיים ובמי יקימנו דרשין מלפניו ולאחריו:

תוך כדי דיבור כי' הא דלמרת ילא ידי קריעה שנמצא צנו בתוך כדי דיבור: בגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חור צו בתוך כדי דיבור קטלינן ליה וכן מקדש אם חור צו ובטל הקדושין תוך כדי דיבור וכן מגדש הגט לא משמעין ציה: **מתנ' קיים לתאנים כולו קיים**. דהקמה צמקלת והיו הקמה אכל הפרה צמקלת) לא היו הפרה ובגמרא מפרש טעמא ולא דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: אמרה קונס תאנים שאני טועמת וקונס ענבים שאני טועמת בו'. כיוון שאמרה פעמיים קונס היו כל אחד נדר לבדו ובגמרא מוקי לה כר"ש דלמר גבי שבעת הפקדון דלא היו פרטא למייב קרבן על כל אחת ואחת עד שיאמר שבעה לכל אחד ואחד: **גב' דתניא אישה יקימנו**. ודרש ר' ישמעאל כהלו כתיב יקיס ממנו משמע אם הקיס מקצתו קיים כולו אכל יפרנו ליכא למרשם הכי הלכך הפרה צמקלת לא הויא הפרה:

פז.

ר"ן

ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

רש"י

עין משפט ונר מצוה

בא א ב ג ד מיי פ"ח מהל' אכל הלכה ח סמג עשין מדברי סופרים צ טור ש"ע י"ד סי' שמ סעיף כד ונדרים אלפס מועד קטן פ"ג דף רלה ונדרא"ש סי' סטן):

בב ה ו מיי שם טוש"ע שם סעיף כה:

בג ז מיי שם הלכ' ח ופ"צ מהל' שבעות

הלכה ז-טו ופ"כ מהל' עדות הלכ' ג ופ"ו מהל' נחלות הלכה ו ופ"ב מהל' תמורה הלכה ד פסג עשין ז קו ולאין רמא טוש"ע י"ד סי' רלג סעיף לא לג לג וסי' שמ סעיף כד כה וטוש"ע ח"מ סי' כט סעיף א וסומן רפא סעיף י: **בד ח מיי פ"ב מהל' עובד כוכבים הלכה ט ונדרים אלפס ב"צ פ"ח ע"ד רי ע"ש ונדרא"ש שם סי' סן):**

בח ט מיי שם פ"ס הלכה ד:

בו י מיי פ"ו מהל' אשות הלכה כב סמג עשין ממ טוש"ע אה"ע סי' מט סעיף ב: בו ב מיי פ"ו מהל' גרושין הלכה טז סמג עשין י טור ש"ע אה"ע סי' קמא סעיף טו:

תוספות

והא גבי קריעה דכתיב על שאל ועל יהונתן דמיימי צגמון ומתניתין צמפרש צמפר לאשמו ונמצאת צמו מופר: והא בבתם. הן קריעה דקרע סתם למי שהוא ומתניתין צמפרש שאמר אזי מיפר לאשמי: **רב אשי אמר כאן שנמצא שהוא צנו תוך כדי דיבור של קריעה דהיו כאילו לא קרע אלא לאחר שמיעה והא דתניא לא ילא ידי קריעה שנמצא לאחר כדי דיבור: והתניא. צניחותא: אמר רבי שמעון בן פוי. מהא עיקר דליתוי וק"ק לישנא דוהא תניא דהא לא מיימי מדיי אלא ממילתא דרבי שמעון בן פוי: והלברא**

תוך כדי דיבור דברבור דמי. פירש ה"ר אליעזר לא ידענא מנין לו ופירש דמדרגתן הוא כדי ששייב אלד וישאל צבספק

צמכרו ולא יספק וקשה דהא גבי דיני דאורייתא הוא כגון גבי מנחת חושין מן השעריון וגבי שבעת העדות אמרינן ליה זל"ל דהיו דאורייתא: בגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חור צו תוך כדי דיבור קטלינן ליה ומקדש אשה ואחר כך חור צו וכן מגדש ואחר כך מצטל הגט לאו כל כמנייה: קיים להצאין קיים. דדרשין צגמרא יקימנו יקיס ממנו (הפר ממנו) הפר לתאין אינו מופר כלל דהפרה צמקלת לא היו הפרה ואע"ג דלמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו שאני צין הפרה להפרת סתם: הרי אלו שני נדרים. אם קיים לענבים לא קיים לתאניס: בני צמתיתין רבי ישמעאל הוא דתניא וכו' קיים [לתאנים] כולו קיים. דהכי משמע יקימנו יקיס ממנו מדלא כתיב יקיים ובמי יקימנו דרשין מלפניו ולאחריו:

תוך כדי דיבור כי' הא דלמרת ילא ידי קריעה שנמצא צנו בתוך כדי דיבור: בגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חור צו בתוך כדי דיבור קטלינן ליה וכן מקדש אם חור צו ובטל הקדושין תוך כדי דיבור וכן מגדש הגט לא משמעין ציה: **מתנ' קיים לתאנים כולו קיים**. דהקמה צמקלת והיו הקמה אכל הפרה צמקלת) לא היו הפרה ובגמרא מפרש טעמא ולא דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: אמרה קונס תאנים שאני טועמת וקונס ענבים שאני טועמת בו'. כיוון שאמרה פעמיים קונס היו כל אחד נדר לבדו ובגמרא מוקי לה כר"ש דלמר גבי שבעת הפקדון דלא היו פרטא למייב קרבן על כל אחת ואחת עד שיאמר שבעה לכל אחד ואחד: **גב' דתניא אישה יקימנו**. ודרש ר' ישמעאל כהלו כתיב יקיס ממנו משמע אם הקיס מקצתו קיים כולו אכל יפרנו ליכא למרשם הכי הלכך הפרה צמקלת לא הויא הפרה:

תוך כדי דיבור כי' הא דלמרת ילא ידי קריעה שנמצא צנו בתוך כדי דיבור: בגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חור צו בתוך כדי דיבור קטלינן ליה וכן מקדש אם חור צו ובטל הקדושין תוך כדי דיבור וכן מגדש הגט לא משמעין ציה: **מתנ' קיים לתאנים כולו קיים**. דהקמה צמקלת והיו הקמה אכל הפרה צמקלת) לא היו הפרה ובגמרא מפרש טעמא ולא דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: אמרה קונס תאנים שאני טועמת וקונס ענבים שאני טועמת בו'. כיוון שאמרה פעמיים קונס היו כל אחד נדר לבדו ובגמרא מוקי לה כר"ש דלמר גבי שבעת הפקדון דלא היו פרטא למייב קרבן על כל אחת ואחת עד שיאמר שבעה לכל אחד ואחד: **גב' דתניא אישה יקימנו**. ודרש ר' ישמעאל כהלו כתיב יקיס ממנו משמע אם הקיס מקצתו קיים כולו אכל יפרנו ליכא למרשם הכי הלכך הפרה צמקלת לא הויא הפרה:

מע', ובגון (שם) מעשה דשכירות מרחק צי"צ וצובים לשנה צדינן וצב למדש, ים סכן שאומר תפוס לשון ראשון ויש שאומר צמפוס, לשון אחריון ויש צמספקא ליה ואומר יתלוקו ויש שדוכך אחר העוחוק, ושם פירשמי דיניאן, והיכא דהדר ציה צהדיא תוך כדי דיבור דלמר מוחרי צי, הכל מודים דהויא חורה (רשב"ם ב"ב קכח). ועובד עבודת כוכבים. שאם תתפוס או הקצה דבר לעצודת כוכבים ובתוך כדי דיבור חור צו, אפילו הכי נאקרה משום חומרה דעצודת כוכבים, וכדלמרינן גמי צע"ז (מו). שכן תקשנו, דלעי' דלמי מייא ליתסירא אסור (ב"ב שם). וקדושין. שאם קידש אשה צפוי עדים וחור ואמר בתוך כדי דיבור להו ממנה ולא להו קדישין אין שומעין לו ומקודשת ואינה מקודשת, וחומרה דרבנן היא משום לגע ממורת אם מצנא לאחר צלא גט (שם קל).